

4.Sınıf Sosyal Bilgiler Konu Özetleri

Öğrenme Alanı : Küresel Bağlantılar
Konu : Türk Cumhuriyetleri

Günümüzde Türkiye dışında başka ülkelerde de Türk toplulukları vardır. Bunların başında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan Kıbrıs Türkleri gelir. Asya kıtasında yaşayan Azeriler, Kırgızlar, Kazaklar, Özbekler ve Türkmenler de diğer önemli Türk topluluklarıdır. Uzun süre Sovyetler Birliği'nin sınırları içinde yaşamış olan bu topluluklar Sovyetlerin 1991'de dağılması üzerine bağımsızlıklarını kazandı. Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan, Özbekistan ve Türkmenistan adlarıyla kendi devletlerini kurdular.



Türkiye, başta Türk Cumhuriyetleri olmak üzere diğer ülkelerde yaşayan Türklerle ilişkilerini yürütmek amacıyla bazı kurumlar oluşturmuştur. Bu kurumların başlıcaları Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığıdır.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)

1992 yılında kurulan TİKA'nın iki önemli amacı vardır. Bunlardan birincisi Türkiye ile sınırı bulunan, Türkçe konuşulan ve gelişmekte olan ülkelere destek olmaktır. İkincisi ise ekonomik, ticari, teknik, sosyal ve kültürel konular ile eğitim alanında projeler geliştirerek Türkiye'nin bu ülkelerle arasındaki iş birliğini güçlendirmektir.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)

2010 tarihinde kurulan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının çalışma konusu yurt dışındaki vatandaşlarımız, soydaşlarımız ve akrabamız olan topluluklardır. YTB'nin temel görevi ülkemizdeki farklı kurumların söz konusu topluluklara sundukları hizmetleri organize etmektir. Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilere yardımcı olmak da başkanlığın görevleri arasındadır.

AZERBAYCAN

Başkenti Bakü olan Azerbaycan, doğu sınırimızdaki Nahcivan Özerk Cumhuriyeti nedeniyle komşumuz durumundadır. Azerbaycan ile aramızda tarihten gelen güçlü bağlar vardır. Azerbaycan ile Türkiye kendilerini "iki devlet bir millet" olarak ifade eden kardeş ülkelerdir. Atatürk bu kardeşliği "Azerbaycan'ın sevinci bizim sevincimiz, kederi bizim kederimizdir." sözü ile dile getirmiştir.

Nüfusu 9,7 milyon olan Azerbaycan ile aramızdaki ekonomik ilişkiler oldukça ileri düzeydedir. 2005 yılında faaliyete başlayan Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı, Hazar petrollerini batı pazarlarına ulaştıran önemli bir enerji koridorudur. Hattın açılmasıyla birlikte Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ticaret hacmi daha da genişlemiştir.

Türkiye Azerbaycan'a çeşitli gıda maddeleri, elektrik enerjisi, motorlu kara taşıtları, deterjanlar, ev tekstil ürünleri, demir-çelik, mobilya, boya ve kâğıt ihraç eder. Azerbaycan'dan ise petrol, plastik ürünler, elektronik araçlar, ham deri, halı, bakır, alüminyum ve pamuk alır.

TÜRKMENİSTAN

Nüfusu 5,4 milyon olan Türkmenistan'ın başkenti Aşgabat'tır.

Ortak tarihi, dili, inancı ve kültürü paylaşan Türkiye ile Türkmenistan arasında dengeli, karşılıklı saygı ve iş birliği anlayışına dayalı bir ilişki vardır. Türkiye-Türkmenistan iş birliği dış politika, ticaret ve ekonomi, kültür ve eğitim başta olmak üzere her alanda olumlu bir seyir izlemektedir.

Türkmenistan'da yaşayan 9 bine yakın vatandaşımız iki kardeş halk arasında önemli bir kültür köprüsü oluşturmaktadır. Türkmenistan vatandaşları turizm ve ticaret amacıyla ülkemizi ziyaret etmektedir. Ayrıca binlerce Türkmen öğrenci üniversitelerimizde öğrenim görmektedir.

Türk iş adamları, bağımsızlığını kazandığı ilk günlerden itibaren Türkmenistan'ın kalkınmasına katkı sağlamaktadır. Türkmenistan, Türk firmalarının Orta Asya'da en fazla proje üstlendikleri ülkedir. Türkiye Türkmenistan'a çeşitli makineler, elektrikli araçlar, aydınlatma ürünleri, ısıtma malzemeleri, mobilya, demir-çelik, temizlik ve gıda maddeleri ihraç eder. Buna karşılık Türkmenistan'dan halı, kilim, pamuk, pamuk ürünleri, petrol, mineral yağlar ve yakıtlar, plastik malzemeler ve elektrik enerjisi satın alır.

ÖZBEKİSTAN

Başkenti Taşkent olan Özbekistan'ın nüfusu 31,2 milyon civarındadır. Zengin yer altı kaynaklarına sahip olan Özbekistan'dan altın, doğal gaz, alüminyum, kömür ve mermer çıkarılır. Ülke ekonomisinde tarım ve hayvancılık da önemli yer tutar.

Özbekistan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk ülke Türkiye'dir. Ülkemiz Özbekistan ile arasındaki iş birliğini her alanda geliştirmeye büyük önem vermektedir. Bu nedenle Özbekistan'la olan ikili ticaret hacmimiz her geçen yıl artmaktadır. Özbekistan'da başta inşaat, tekstil, gıda, otelcilik ve ilaç olmak üzere çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren 700 kadar Türk firması bulunmaktadır.

Türkiye, Özbekistan'a dokuma ürünleri, motorlu kara taşıtları, temizlik ve gıda maddeleri ile mobilya ve inşaat malzemeleri ihraç eder. Buna karşılık Özbekistan'dan yağlı tohumlar, pamuk ipliği, bakır, mineral yağlar ve yakıtlar alır.

KIRGIZİSTAN

Nüfusu 6 milyon olan Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'tir. Türkiye'nin Kırgızistan ile ilişkileri ilk günden itibaren olumlu bir seyir izlemektedir. İki ülke arasında 1997 yılında Ebedî Dostluk ve İş Birliği Antlaşması imzalanmış ve cumhurbaşkanları düzeyinde karşılıklı ziyaretler gerçekleştirilerek ilişkilerde büyük ilerlemeler sağlanmıştır.

Türkiye, Kırgızistan'a tekstil ürünleri, çeşitli makineler, gıda maddeleri, sıhhi tesisat, ısıtma malzemeleri, kâğıt ve mobilya ihracatı yapmaktadır. Kırgızistan'dan ise ham deri, pamuk ve ipek ithal etmektedir.

KAZAKİSTAN

Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetleri arasında en geniş yüz ölçümüne sahip ülke olan Kazakistan'ın başkenti Astana'dır. Nüfusu 18 milyon olan Kazakistan'ın yer altı kaynakları doğal gaz, petrol ve kömürdür.

Türkiye ile Kazakistan arasında ekonomik ve ticari alanda çeşitli antlaşmalar yapılmıştır. Türk girişimciler Kazakistan'da özellikle gıda, ilaç, kimya, inşaat, otelcilik ve imalat sektörlerinde yatırımlar yapmışlardır.

Kazakistan, Türk Cumhuriyetleri içinde en fazla ithalat ve ihracat yaptığımız ülke konumundadır. Türkiye bu ülkeye elektrikli makine ve cihazlar, motorlu kara taşıtları, gıda ürünleri, konfeksiyon ürünleri, seramik, temizlik maddeleri ve mobilya ihraç eder. Buna karşılık Kazakistan'dan doğal gaz, petrol, mineral yakıt ve yağlar ile demir-çelik ürünleri, pamuk ve hayvan yemi satın alır.

Kazakistan ile ilişkilerimiz eğitim ve kültür hayatında da devam etmektedir. Bu alanda atılan en önemli adım 1993 yılında Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinin kurulması olmuştur. Merkezi Kazakistan'ın Türkistan şehrinde bulunan üniversitenin kuruluş amacı Türk dili konuşan devlet ve topluluklara mensup öğrencileri bir çatı altında eğitmektir.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

Ülkemizde "Yavru Vatan" olarak adlandırılan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 15 Kasım 1983'te kurulmuştur. Başkenti Lefkoşa olan KKTC'de 200 binin üzerinde Türk yaşamaktadır. Türkiye, Kıbrıs Türkleriyle olan tarihî ve kültürel bağları nedeniyle KKTC'ye büyük önem vermektedir. Ülkemiz başta siyasi, askerî ve ekonomik konular olmak üzere her alanda bu Türk devletini desteklemektedir.

Türkiye son olarak 2015 yılında tamamladığı KKTC Su Temin Projesi'ni devreye sokmuştur. Bu proje kapsamında denizin 250 m derinliğine döşenen 80 km'lik boru hattıyla Mersin'den Kıbrıs'a su taşınması mümkün olabilmektedir. Böylece Kıbrıs Türklerinin içme ve sulama suyu sorununa kalıcı bir çözüm bulunmuştur.

Türkiye'nin KKTC'ye ihracatında ilk sırayı petrol ürünleri almaktadır. Demirçelik ürünleri, çimento, çeşitli inşaat malzemeleri, mobilya ve ilaç diğer önemli ihraç mallarıdır. İthalatımızı

ise başta turunęiller ve peynir olmak üzere ęeřitli tarım ve hayvancılık ürünleri oluşturmaktadır.